

Apstiprināta 2025. gada 26. novembrī.

Mākslīgā intelekta (MI) izmantošanas politika Rīgas Aeronavigācijas institūtā (RAI)

1. Ievads

1.1. Mākslīgais intelekts (MI) mūsdienās ir kļuvis par būtisku sabiedrības, tehnoloģiju un izglītības sistēmas sastāvdaļu. MI rīki, kas spēj ģenerēt tekstu, veikt aprēķinus, analizēt datus un radīt vizuālu saturu, tiek plaši izmantoti mācību un pētniecības procesā.

1.2. MI ir algoritmos balstīta tehnoloģija, kuras darbība izriet no datu apstrādes, matemātiskiem modeļiem un programmēšanas principiem. MI nepiemīt neatkarīga izziņa, kognitīvās spējas vai ētiska spriestspēja, tādēļ MI radītais saturs ir jāvērtē kritiski.

1.3. MI integrācija augstākajā izglītībā ietekmē mācīšanas un mācīšanās procesu, kā arī zinātnisko darbību. Atbildīga un mērķtiecīga MI izmantošana veicina izglītības kvalitāti un pētniecības efektivitāti, savukārt nepamatota vai nekritiska MI izmantošana var mazināt studējošo individuālo ieguldījumu un akadēmisko kompetenci.

1.4. Mākslīgā intelekta izmantošanas politikas (turpmāk Politikas) mērķis ir nodrošināt vienotus, caurskatāmus un normatīvi pamatotus principus MI izmantošanai RAI, ievērojot akadēmiskās godprātības, datu aizsardzības, pētniecības ētikas un profesionālās atbildības prasības.

2. MI izmantošanas pamatprincipi

2.1. MI izmantošana nedrīkst radīt negodīgas priekšrocības, pārkāpt vienlīdzības principu vai veicināt diskrimināciju.

2.2. MI ir izmantojams kā atbalsta rīks, kas papildina cilvēka darbu, bet neaizstāj studējošā vai pētnieka individuālo intelektuālo ieguldījumu.

2.3. MI izmantošana studijās un pētniecībā ir pieļaujama, ja tā veicina izziņas procesu, palīdz analizē un tiek pielietota kā palīg līdzeklis, nevis kā mācīšanās vai pētniecības procesa aizvietošana.

2.4. MI izmantošanā jāīsteno līdzsvarota pieeja: jāizvairās no pārmērīgas paļaušanās uz MI, jāpilnveido lietotāju prasmes un jānodrošina mācību procesa sociālie un komunikatīvie aspekti, kurus MI aizvieto nespēj.

3. MI izmantošana studiju procesā

3.1. Studiju kursa sākumā pasniedzējs informē studējošos par MI izmantošanas nosacījumiem, ierobežojumiem un kārtību konkrētajā kursā.

3.2. Studējošajiem jābūt informētiem par MI rīku iespējamiem riskiem: saturiskām kļūdām, datu aizsardzības jautājumiem, autortiesību ievērošanas nepieciešamību un akadēmiskās godprātības prasībām.

3.3. MI izmantošana neatbrīvo studējošo no atbildības par darba originalitāti un akadēmiskās godprātības ievērošanu. Studējošais ir atbildīgs par visu iesniegto saturu neatkarīgi no MI rīku pielietojuma.

3.4. Izvēloties MI rīku, studējošais iepazīstas ar tā funkcionalitāti un ierobežojumiem un uzņemas atbildību par rezultātu pareizību. Tas attiecas uz tekstu rediģēšanu un ģenerēšanu, aprēķinu veikšanu, programmēšanas kodu, datu apstrādi, vizuālā materiāla izveidi, literatūras kopsavilkumiem u. c.

3.5. Pasniedzējam ir tiesības un pienākums noteikt MI izmantošanas kārtību kursā.

3.6. Pasniedzēji un citi akadēmiskā personāla pārstāvji drīkst izmantot MI darba efektīvizēšanai, taču saglabā pilnu atbildību par studiju procesa kvalitāti, studentu zināšanu vērtēšanu un profesionālu pienākumu pildīšanu.

3.7. Ja MI tiek izmantots studentu darbu analizē vai novērtēšanā, atbildība par MI rīka sniegto rezultātu pamatotību un korektumu gulstas uz MI izmantotāju.

3.8. Studiju darbos MI radītais saturs jānoformē vizuāli atšķirami no studējošā paša radītā materiāla.

4. MI izmantošana pētniecībā

4.1. MI drīkst izmantot pētniecības atbalstam, taču MI nevar uzskatīt par zinātniskā darba līdzautoru. Pētnieciskā darba būtība balstās pētnieka intelektuālajā ieguldījumā, analizē un kritiskajā vērtējumā.

4.2. Šī Politika attiecas uz visiem RAI pētniekiem, mācībspēkiem, doktorantiem, studentiem un sadarbības partneriem, kas izmanto MI pētniecības nolūkos.

4.3. Zinātniskais personāls ir atbildīgs par iesniegto zinātnisko rezultātu kvalitāti, neatkarīgi no MI rīku izmantošanas. Jāievēro zinātniskās ētikas principi, datu aizsardzības prasības, pārskatāmība un akadēmiskā godprātība.

4.4. Publikācijās, atskaitēs un citos zinātniskajos darbos MI izmantošana ir skaidri jānorāda, norādot: izmantotos MI rīkus un to versijas, datu apstrādes veidu, MI ieguldījuma raksturu konkrētajā pētījuma posmā.

4.5. MI ģenerētais saturs ir jāatzīmē un jācitē, ievērojot akadēmiskās rakstības standartus. MI nedrīkst izmantot, lai slēptu plagiātu, pārkāptu autortiesības vai veikti intelektuālā īpašuma pārkāpumi.

5. Neatļauta MI izmantošana

5.1. Studējošā neatļauta vai nedeklarēta MI izmantošana, kas konstatēta balstoties uz Politikas 6.3 punktā izmantoto metožu iegūtās informācijas, tiek izvērtēta kursa pasniedzēja vai noslēguma darba aizstāvēšanas komisijas līmenī, piemērojot akadēmiskās godprātības pārkāpumiem atbilstošas sekas.

5.2. Neatļauta MI izmantošana, kas konstatēta balstoties uz Politikas 6.3 punktā izmantoto metožu iegūtās informācijas, pētniecībā vai studiju procesa nodrošināšanā tiek izvērtēta RAI rektorātā vai rektora izveidotā komisijā.

6. Noslēguma jautājumi

6.1. RAI atbalsta atbildīgu un profesionāli pamatotu MI izmantošanu studiju un pētniecības procesā, nodrošinot ētisku, caurskatāmu un kvalitatīvu MI pielietojumu.

6.2. MI integrācija studiju un pētniecības procesā tiek īstenota sabalansēti: mazinot pārmērīgas paļaušanās riskus, attīstot MI lietošanas prasmes un saglabājot akadēmiskās vides sociālo mijiedarbību.

6.3. Nedeklarētas MI izmantošanas identificēšanai izmantojama RAI darbinieku kompetence, kā arī aktuāli MI noteikšanas rīki, ievērojot datu drošības un privātuma standartus.

6.4. Politika tiek regulāri pārskatīta un aktualizēta, ņemot vērā MI tehnoloģiju attīstību, izmaiņas normatīvajā regulējumā un izglītības procesa vajadzības.